

DET KONGELIGE
NÆRINGS- OG FISKERIDEPARTEMENT

Næringsministeren

Stortingets næringskomité
Stortinget
0026 OSLO

Deres ref

Vår ref
22/6605-7

Dato
10. oktober 2022

Dokument 8:269 S - merknader til representantforslag om en omstillingspakke for Finnmark

Jeg viser til representantforslag fra stortingsrepresentantene Alfred Jens Bjørlo, Guri Melby og Sofie Høgestøl, som inneholder ti tiltak for å bidra til grønn omstilling og vekst i nye områder av næringslivet i Finnmark.

Behovet for grønn omstilling og vekst i næringslivet i Nordområdene generelt og Finnmark spesielt, er noe som opptar regjeringen, og som vi er i gang med.

Jeg vil systematisk gå igjennom hvert tiltak representantene foreslår og gi informasjon om regjeringens arbeid.

Tiltak 1

«Stortinget ber regjeringen gjennomgå skatte-, avgifts- og støttesystemet for tiltakssonen og vurdere forsterkede økonomiske incentiver for økt bosetting og næringsaktivitet. En slik gjennomgang må blant annet vurdere om ordningen med differensiert arbeidsgiveravgift kan innrettes slik at den tar bort utilsiktede konsekvenser og i enda høyere grad blir en ordning som styrker arbeidsplasser og bosetting i nord, slik Troms og Finnmark fylkesting har foreslått.»

Distrikts- og regionalpolitikken skal skape grunnlag for gode liv i hele landet. Det viktigste er trygt arbeid til alle og velferdstjenester nær folk. Regjeringen vil sikre et godt og desentralisert tjenestetilbud. En omfordelende skatte- og avgiftspolitik, gode offentlige tjenester, infrastruktur og satsing på teknologi, omstillingsevne og kunnskap er nødvendig for å sikre bosetting og virksomheter i hele Norge. Et hovedvirkemiddel i distriktpolitikken er den differensierte arbeidsgiveravgiften.

Arbeidsgiverne i tiltakssonen i Nord-Troms og Finnmark har nullsats. Ordningen er nylig evaluert og viser at den virker etter formålet. Ordningen er notifisert på nytt med virkning fra 1. år og ut 2027.

Regjeringen vil fornye og forsterke innsatsen i nordområdepolitikken og har store ambisjoner for Nord-Norge. Nord-Norge vil ha særskilt oppmerksomhet i den kommende distriktsmeldingen. Det er her demografiutfordringene er størst, det er her avstandene er lengst, og det er her grensen går til flere av våre naboland, bl.a. til Russland.

Evalueringen av de personrettede tiltakene i tiltakssonen i Finnmark og Nord-Troms vil være klar denne høsten. Det blir samlet inn mer kunnskap om effekten av de ulike personrettede tiltakene i sonen. Regjeringen har ambisjoner om å prøve ut nye tiltak i distriktspolitikken som vil være særskilt viktige i nord.

I vårt forslag til statsbudsjett har regjeringen foreslått å innføre gratis barnehage i tiltakssonen for Finnmark og Nord-Troms fra 1. august 2023. Tiltaket er estimert til å koste om lag 77 mill. kroner i 2023. I tillegg foreslår vi å styrke gjeldsletting av studielån, gjennom å øke satsen fra 10 til 20 prosent, samt øke maksimalt årlig beløp fra 25 000 kroner til 30 000 kroner. Dette gir en estimert økning på vel 41 mill. kroner. Samlet vil de nye grepene komme på om lag 118 mill. kroner i 2023.

For å gjøre det mer attraktivt og stimulere til tilflytting i sårbare og strategiske viktige kystområder, foreslår regjeringen å tildele 3 mill. kroner til et pilotprosjekt for ett kystutviklingssenter for kompetanseutvikling og verdiskaping, med utgangspunkt i Kirkenes og Øst-Finnmark. Målet er å utnytte potensialet for å utvikle ny og grønn teknologi for bruk langs kysten og til eksport, med utgangspunkt i kystsamfunnenes fortrinn og utfordringer, som vil bidra til å sikre arbeidsplasser og bosetting i nord.

Tiltak 2

«Stortinget ber regjeringen vurdere utflytting og lokalisering av egnede statlige arbeidsplasser til Øst-Finnmark.»

Regjeringen har ambisjoner for hele Norge. Den brede distriktspolitikken er viktigst, men den må kombineres med målrettede tiltak. Lokaliseringspolitikken er en viktig del av dette. Statlige virksomheter bidrar til å skape brede og mer solide arbeidsmarkeder i regionene de ligger i. En forsterket statlig lokaliseringsspolitikk vil være en del av regjeringens innsats for en mer balansert utvikling i landet. Statlige arbeidsplasser bør komme hele landet til gode og være spredt geografisk.

Regjeringen endret retningslinjene for lokalisering av statlige arbeidsplasser og statlig tjenesteproduksjon 12. august 2022. Etter de nye retningslinjene skal nye og omlokaliserte statlige virksomheter som hovedregel ikke lokaliseres i Oslo-regionen eller andre større byer. Vekst i eksisterende virksomheter skal også i hovedsak skje utenfor storbyene. De nye retningslinjene slår fast at en alltid skal vurdere minst et alternativ i en middels eller lite sentral kommune når en vurderer hvor en virksomhet skal lokaliseres. Regjeringen arbeider nå med å følge opp retningslinjene.

Statlige arbeidsplasser er i dag i stor grad lokalisert i de mest sentrale områdene av landet, og denne trenden har økt de senere år. Dette er en utvikling vi ønsker å snu. Reviderte retningslinjer er viktige verktøy i dette arbeidet.

Regjeringen vil legge bedre til rette for fjernarbeid i statlige virksomheter. Ikke som erstatning for en desentraliserende lokaliseringpolitikk, men som et tillegg for å styrke distriktspolitikken ytterligere. Økt bruk av fjernarbeid i staten vil være viktig for å øke distriktsbefolkningens tilgang til kompetansearbeidsplasser. Det kan styrke lokale kompetansemiljøer og rekrutteringen av etterspurt kompetanse. Mange kommuner har et stort engasjement for stedsuavhengig arbeid, og vi oppfordrer kommunene til å legge til rette for kontorfellesskap hvor også statsansatte kan inviteres inn. Dette gjøres også mange plasser. Fjernarbeid i staten bør kombineres med muligheter for å tilhøre et lokalt kontorfellesskap der det er tilgjengelig eller hensiktsmessig. Både for arbeidsgiver og for arbeidstaker kan det være fordeler med en sån løsning.

Tiltak 3

«Stortinget ber regjeringen utrede mulige arealer for utbygging av havvind i Finnmark.»

Norges vassdrags- og energidirektorat (NVE) fikk 9. februar 2022 i oppdrag å identifisere nye områder for fornybar energiproduksjon til havs. Det skal etableres en direktoratsgruppe.

NVE skal, basert på direktoratsgruppens vurderinger, foreslå områder som legger til rette for god sameksistens og samhandling med andre næringer, og som samtidig tar vare på viktige miljøverdier og utsikt til lønnsom utbygging. Det skal også tas hensyn til hvor det er forventet økt kraftetterspørsel, nettkapasitet og behov for eventuelle tiltak i nettet på land.

Oppdraget skal leveres til OED 30. april 2023.

Tiltak 4

«Stortinget ber regjeringen, i en overgangsperiode, stimulere til bygging og reparasjon av fartøy i Finnmark for å kompensere for bortfall av aktivitet.»

Jeg viser til at regjeringen har ambisjoner om å føre en aktiv næringspolitikk overfor den norske verftsindustrien. Jeg vil videre vise til at det er på plass omfattende finansieringsordninger for norsk verftnæring gjennom Eksfin. Regjeringen ønsker å stimulere til bygging og reparasjon av fartøy i Norge, og det er satt i gang en utredning av det EØS-rettslige handlingsrommet når det kommer til offentlige anskaffelser av skip. Styring av offentlige anskaffelser av fartøy til enkeltfylker eller landskap, som Finnmark, kan være i strid med norske EØS-forpliktelser. Videre kan virkemidler overfor verft i enkeltfylker eller landskap også virke konkurransevridende overfor verft i andre deler av Norge som også er rammet av bortfall av aktivitet som følge av krigen i Ukraina. Russiske fartøy står for brorparten av aktiviteten på skipsverftet Kimek AS i Kirkenes.

Tiltak 5

«Stortinget ber regjeringen utrede rask opprustning og forbedringer av havner i Øst-Finnmark, bl.a. i Båtsfjord.»

Jeg viser til regjeringens forslag til statsbudsjett for 2023, hvor det fremgår at regjeringen vil gjeninnføre statlig ansvar for fiskerihavnene. Dette innebærer en reversering av Stortingets vedtak om regionreformen på dette punkt, og en tilbakeføring av fiskerihavneanlegg til staten fra de fylkeskommunene som fikk dette ansvaret 1. januar 2020. Jeg har vært i dialog med fylkeskommunene, og det arbeides opp mot fylkeskommunene med en ambisjon om at fiskerihavneanleggene kan tilbakeføres fra fylkeskommunene til staten med virkning 1. januar 2023.

Hva gjelder havner i Øst-Finnmark er det satt av 2 mill. kroner til planlegging av prosjekt i Kjøllefjord fiskerihavn og 2 mill. kroner til planlegging av prosjekt i Vardø fiskerihavn. Dersom det er ønskelig med statlige tiltak i Båtsfjord havn, bør kommunen ta kontakt med Kystverket for videre dialog og vurdering av mulige tiltak.

I behandlingen av revidert budsjett 2022 har Stortinget sluttet seg til regjeringens forslag om en tilsagnsfullmakt på 35,2 mill. kroner til den kommunale tilskuddordningen til fiskerihavneanlegg. Dette inngår i regjeringens arbeid med å gjeninnføre statlig ansvar for fiskerihavnene. Søknadsordningen vil være åpen for alle kystkommuner med fiskerihavner, herunder kommuner i Øst-Finnmark.

Ovennevnte viser at regjeringen allerede har foretatt en betydelig styrkning av arbeidet med fiskerihavner i Finnmark. Regjeringen vil komme tilbake til videre prioriteringer i den ordinære budsjettprosessen.

Tiltak 6

«Stortinget ber regjeringen følge opp relevante anbefalinger fra Tveteråsutvalget for økt verdiskapning fra bearbeiding av fisk.»

Jeg viser til at det er i gang en prosess i departementet med å vurdere forslagene i Tveteråsutvalget. Forslagene har vært sendt på høring, og ved utgangen av høringsfristen 1. juni 2022 hadde departementet mottatt 26 høringssvar. Forslagene vurderes i lys av de mottatte høringssvarene, og det pågående arbeidet med ny kvotemelding.

Tiltak 7

«Stortinget ber regjeringen stimulere til utvikling av havbruksnæringen i Finnmark.»

Nord-Norge har vært et stort vekstområde for oppdrett de siste årene. Det er en bred enighet om at veksten i norsk lakse- og ørretoppdrett skal være forutsigbar og miljømessig bærekraftig. Det ble i 2017 innført et system, det såkalte trafikklssystemet, for å justere produksjonskapasitet i tråd med hva naturen tåler. Når det gjelder produksjonsområde 12 Vest-Finnmark og produksjonsområde 13 Øst-Finnmark, så er dette grønne områder etter trafikklssystemet for oppdrettsnæringa, og det er dermed tillatt med 6 % vekst som skal på auksjon i oktober 2022 for disse områdene. Dette systemet er med på å legge grunnlaget for en bærekraftig vekst i havbruksnæringen i Nord-Norge fremover.

Tiltak 8

«Stortinget ber regjeringen styrke innsatsen for å utvikle og profilere Finnmark som reiselivsdestinasjon.»

I Hurdalsplattformen sier vi at vi skal utvikle en nasjonal plan for reiselivsnæringen, med fokus på bærekraftig utvikling, markedsføring, kompetanse, helårige arbeidsplasser, destinasjonsutvikling og verdiskaping i hele landet. Innovasjon Norge har som ett av sine oppdrag å øke verdiskapingen i reiselivsnæringen innenfor bærekraftige rammer. I 2022 er det bevilget 185,29 mill. kroner til dette oppdraget, og det foreslås 184 mill. kroner til Innovasjon Norges ordinære arbeid med å styrke markedsmulighetene for norske reiselivsaktører i 2023. Det kanaliseres dessuten andre midler (lån og tilskudd) til reiselivsnæringen fra Innovasjon Norges øvrige ordinære ordninger. Markedsføringen og profileringen av norske reisemål i utlandet skal øke reiselysten til Norge, og Nord-Norge profileres særskilt i denne sammenhengen med sin ville natur, unike opplevelser og kultur. Nord-Norge hadde før pandemien på landsbasis den størst veksten i reiselivsnæringen. Veksten i reiselivsnæringen i Nord-Norge skyldes blant annet arbeidet med produktutvikling som har bidratt til et mer helårlig tilbud enn tidligere. Det legger grunnlag for flere helårige arbeidsplasser og kan bidra til økte inntekter. Status for 2022 er at Nord-Norge har hatt en større økning i antall overnattinger i løpet av årets første seks måneder, enn resten av landet.

For tiden arbeider departementet med etableringen av Reis21, som vil gi oss en ny nasjonal strategi for innovasjon og forskning innenfor reiselivsnæringen. Reisemålsutvalget skal om ikke så lenge levere sine råd knyttet til hvordan vi kan utvikle attraktive reisemål, samtidig som lokale hensyn ivaretas på en god måte. Rapporten fra utvalget vil gi oss et gjennomarbeidet grunnlag for vårt videre arbeid med reiselivspolitikken.

Reiselivspolitikken er nasjonal, og Innovasjon Norges arbeid med implementering av politikken innebærer også å utnytte det mulighetsrommet som finnes regionalt, for eksempel i Finnmark.

Tiltak 9

«Stortinget ber regjeringen utvikle en strategi for fôrråvarer, med den hensikt å gjøre havbruksnæringen mer bærekraftig og uavhengig av import.»

Produksjon av mer bærekraftig fôr er viktig i regjeringens arbeid for mer bærekraftige matsystemer og økt matsikkerhet. Det vil kunne bidra til å redusere klimagassutslippene og miljøavtrykket både i havbruksnæringen og jordbruket, og styrke verdiskapingen og sysselsettingen i Norge. I tråd med Hurdalsplattformen, lanserte regjeringen i den nylige fremlagte langtidsplan for forskning og høyere utdanning (LTP), to målrettede samfunnsoppdrag som et nytt virkemiddel, hvorav ett er om bærekraftig fôr. Dette samfunnsoppdraget har som mål at alt fôr til oppdrettsfisk og husdyr skal komme fra bærekraftige kilder og bidra til å redusere klimagassutslippene i matsystemene. Målrettede samfunnsoppdrag er nyskapende og ambisiøse prosjekter der forskning kobles sammen med andre virkemidler for å løse konkrete problemer innen en gitt tidsfrist.

Samfunnsoppdraget om bærekraftig fôr er et samarbeidsprosjekt mellom NFD, LMD, KLD, HOD og KD. Prosjektet vil også se på hvordan vi kan øke produksjonen av fôr i Norge gjennom en mer effektiv og sirkulær utnyttelse av ressursene. Samfunnsoppdraget vil utvikles videre gjennom en design- og implementeringsfase i 2022/2023. Gjennom opprettingen av Bionova legger regjeringen til rette for en helhetlig oppfølging av bioøkonomien, og bærekraftig fôr vil være en del av dette. Også regjeringens veikart for grønt industriløft vektlegger behovet for å arbeide med rammebetingelsene med mål om at flere råvarer kan benyttes i fôrvareproduksjon.

Tiltak 10

«Stortinget ber regjeringen evaluere støttetiltakene for Øst-Finnmark vedtatt ved behandlingen av Prop. 78 S (2021–2022), og orientere Stortinget på egnet måte.»

Det vil være naturlig å gjennomføre en vurdering av ordningene når de er utløpt og man tydeligere kan trekke lærdommer og erfaringer fra utformingen og utnyttelsen av ordningene. Dette vil jeg gjøre i samarbeid med virksomhetene som har forvaltet ordningene. Regjeringen vil også rapportere om bruken av midlene til Stortinget i de ordinære budsjettprosessene.

Avslutningsvis vil jeg tilføye at statsminister Støre i sin linjetale i Tromsø 3. februar 2022 lanserte fem hovedstolper for regjeringens arbeid med nordområdepolitikken som skal bidra til å følge opp en ny giv som skissert i Hurdalsplattformen:

1. Det grønne skiftet: Nordområdene skal bli sentrum for bærekraftig energi, teknologi og mat (bærekraftig økonomisk utvikling, arbeidsplasser)
2. Bosetting og tilhørighet: Viktige tjenester skal nærmere folk, beredskap i nord, levende lokalsamfunn (kultur, idrett, desentralisering av arbeidsplasser)
3. Kunnskap som nav i nordområdepolitikken (kompetanseutvikling, utdanning, forskning)
4. Infrastruktur: nordområdene skal knyttes tettere sammen (vei, bane, luft, digitalt)
5. Internasjonalt samarbeid og lavspenning i nord: regionalt og grenseoverskridende samarbeid, forsvar (tilstedeværelse, balanse mellom avskrekking og beroligelse).

Urfolk og det samiske perspektivet er løftet fram som særskilt viktig.

I budsjettprosessene framover vil departementenes nordområderelevante satsingsforslag til budsjettkonferansene og andre tiltak kategoriseres langs de fem hovedstolpene. Dette er for best å kunne framstille og vurdere hvordan regjeringens arbeid med, og mål for, nordområdepolitikken blir fulgt opp med konkrete satsinger i statsbudsjettet.

Med hilsen

A handwritten signature in blue ink, appearing to read 'Jan Christian Vestre', written in a cursive style.

Jan Christian Vestre